

William Somerset MAUGHAM

Kiến Và Ve Sâu

Dịch giả: Prusten

Khi còn nhỏ, tôi thường được nghe kể những câu chuyện ngụ ngôn của La Fontaine và người ta không bao giờ quên giải thích cho tôi rất cẩn thận về ý nghĩa của câu chuyện. Trong số đó có chuyện Kiến và Ve sâu mà người lớn thường dùng để thuyết phục bọn trẻ rằng trong thế giới không hoàn hảo này người chăm chỉ luôn được đền bù và những kẻ lười biếng sẽ bị trừng trị. Trong câu chuyện ngụ ngôn đáng trân trọng này - tôi xin được kể lại một giai thoại rất phong nhã nhưng không chính xác mà hầu như ai cũng biết – Kiến làm việc cần cù suốt mùa hè để tích đồ dự trữ cho mùa đông trong khi Ve sâu suốt ngày chỉ ca hát dưới ánh nắng mặt trời. Khi mùa đông đến, Kiến có đầy đồ dự trữ còn Ve sâu thì chẳng còn gì để ăn nữa, nó phải đến nhà Kiến xin ăn. Và đây là câu trả lời của Kiến:

Chị đã làm gì trong suốt mùa hè?

Ngày đêm tôi ca hát,

cho mọi người cùng nghe

Chị hát à? Vậy giờ hãy nhảy múa đi.

Chưa bao giờ tôi thích coi trọng bài học của câu chuyện này, có lẽ không phải vì tính chống đối mà là bởi tính trẻ con hay coi nhẹ những lời giáo huấn. Lúc đó tôi đứng về phía Ve sầu và mỗi khi nhìn thấy một con kiến tôi không thể ngăn mình lấy chân di lên nó. Cái phản ứng đơn giản ấy – sau này tôi hiểu là hoàn toàn thuộc bản năng của con người - là để thể hiện sự phản đối với lẽ thường.

Một ngày nọ khi nhìn thấy George Ramsay ngồi ăn trưa một mình trong nhà hàng tự nhiên tôi lại nghĩ tới câu chuyện ngụ ngôn ấy. Chưa bao giờ tôi nhìn thấy một gương mặt buồn đến vậy. Đôi mắt vô hồn nhìn thẳng về phía trước. Như thể tất cả những bất hạnh trên thế giới này đều trút xuống đầu ông ta. Ông ta làm cho tôi cảm thấy thương hại và tôi đã đoán ngay được rằng ông em trai bất hạnh của ông ta đã lại gây chuyện rồi. Tôi đến tận bàn bắt tay ông ta hỏi thăm.

- Tôi đang rất buồn. - Ông ta nói.

- Lại là Tom ư?
- Đúng thế, lại là nó. – Ông ta nói và thở dài.
- Tôi không hiểu tại sao ông không bỏ mặc hắn đi. Ông đã làm tất cả cho hắn. Từ lâu rồi ông vẫn biết là vô phương cứu chữa với hắn rồi cơ mà.

Tôi nghĩ rằng không một gia đình nào mà không có chuyện. Đã hai mươi năm nay rồi Tom đã gây khó khăn cho gia đình mình. Mọi sự đã khởi đầu rất tốt đẹp: Tom làm nghề kinh doanh, đã có vợ và hai con. Gia đình Ramsay rất có tiếng tăm và người ta hoàn toàn có thể tin tưởng rằng Tom sẽ có một sự nghiệp đáng nể và sẽ là một người có ích cho xã hội. Thế nhưng một ngày anh ta tuyên bố một cách tự nhiên rằng mình không thích công việc và cuộc sống hôn nhân không phù hợp với mình. Rồi anh ta bỏ công việc, bỏ vợ ra đi, bỏ ngoài tai mọi lời khiển trách. Số tiền tiết kiệm đã cho phép anh ta sống hai năm hạnh phúc, du lịch khắp các thủ đô Châu Âu. Anh ta làm tất cả những gì mình thích. Thỉnh thoảng tin tức về anh ta đến tai gia đình và họ rất phẫn nộ. Họ lắc đầu và tự hỏi điều gì sẽ xảy ra khi anh ta hết tiền. Và họ đã nhanh chóng biết được điều đó: anh ta bắt đầu vay mượn tiền.

Đó là một người đàn ông quyền rũ và không biết ngại ngùng là gì. Chưa bao giờ tôi thấy một ai mượn tiền dễ đến thế. Anh ta thường xuyên mượn được tiền của bạn bè và chẳng khó khăn gì trong việc mở rộng tầm quan hệ của mình. Anh ta luôn nói rằng không thể chịu được mức sống tối thiểu, chỉ tiêu cho những việc xài sang mới làm cho anh ta thích thú. Để có thể sống được như vậy, anh ta tính dựa vào anh trai mình: George. Thực ra lừa phỉnh George chẳng dễ dàng gì. Đó là một người đàn ông đạo mạo, khô khan và đứng đưng trước những lời lẽ nịnh bợ. Một hai lần George đã tin vào những lời hứa hời cải của Tom và đã cấp cho anh ta những khoản tiền đáng kể để giúp hắn làm lại từ đầu. Với những khoản tiền đó Tom đã mua xe ô tô và sắm một bộ sưu tập đồ trang sức rất đẹp. Khi George nhận ra rằng em trai mình sẽ chẳng bao giờ quy thuận và chẳng thêm quan tâm tới nữa thì Tom bắt đầu chuyển sang tổng tiền anh trai mình một cách trơ trẽn. Đối với một người đáng kính như George thì quả thật là không hay chút nào khi thấy em trai mình đứng đằng sau quầy bar pha cocktail mỗi khi đến quán ăn mình ưa thích hay làm người lái taxi đỗ trước cửa câu lạc bộ của mình. Tom nói rằng những công việc này chẳng có gì là xấu nhưng nếu như George có thể cho anh ta vay hai trăm bảng thì anh ta sẽ sẵn sàng hy sinh công việc của mình vì danh dự

gia đình. Và George luôn phải chi tiền.

Thậm chí có một lần Tom đã suýt phải ngồi tù và George lại được gọi đến. George đã nghiên cứu rất kỹ càng hồ sơ, thực sự không xứng đáng với danh dự của em trai mình. Quả thực là Tom đã vượt quá giới hạn cho phép. Tom vẫn luôn sống lông bông, cầu thả và ích kỷ nhưng cho đến lúc ấy anh ta vẫn chưa bao giờ làm gì bất lương – với George nghĩa là bất hợp pháp – nhưng lần này nếu bị kiện ra tòa thì chắc chắn là sẽ bị kết án. Khi chỉ có một người em trai duy nhất làm sao người ta có thể để cho em mình bị cầm tù được! Người đã bị Tom lừa, một gã Cronshaw nào đó, là một người hay thù oán. Hắn nhất quyết muốn kiện ra tòa, hắn nói Tom là một tên vô lại cần phải bị trừng trị. Để cho vụ việc trôi qua êm thấm George đã phải rất mềm mỏng và chi ra năm trăm bảng. Chưa bao giờ tôi thấy George giận giữ đến vậy khi ông ta biết được rằng Tom và Cronshaw đã cùng nhau đi Monte-Carlo ngay sau khi lấy được tiền và đã sống một tháng vương giả tại đó.

Hai mươi năm ròng Tom chơi cá cược đua ngựa, lui tới những sòng bạc, tán tỉnh và nhảy với những cô gái đẹp nhất, ăn trong những nhà hàng sang trọng nhất và ăn mặc sành điệu. Anh ta lúc nào cũng rất chải chuốt. Đã bốn mươi sáu tuổi rồi nhưng người không biết thì đoán anh ta không quá ba năm. Anh ta

nói chuyện rất có duyên và ngay cả những người biết rõ những tính xấu của anh ta cũng phải cảm thấy thú vị. Anh ta tràn đầy sức sống, luôn vui vẻ và có sức quyến rũ không ai bằng. Chưa bao giờ tôi cảm thấy hối tiếc những khoản mà anh ta vẫn đều đặn vay tôi để trang trải cho nhu cầu cuộc sống. Khi tôi cho anh ta vay năm mươi bảng mỗi lần tôi có cảm giác như mình có nợ với anh ta. Tom Ramsay giao du với tất cả mọi người và tất cả mọi người giao du với anh ta. Người ta không thể tán thành lối sống của anh ta nhưng cũng không thể không thấy anh ta dễ mến.

George đáng thương, chỉ lớn hơn người em trai vô dụng của mình có một tuổi lại có vẻ của một ông già sáu mươi. Từ một phần tư thế kỷ nay ông ấy chưa bao giờ nghỉ ngơi quá hai tuần một năm. Ngày nào ông cũng có mặt ở văn phòng từ chín rưỡi sáng và không bao giờ về nhà trước sáu giờ tối. Đó là một người thanh liêm, chăm chỉ và đạo mạo. Ông ấy có một bà vợ đức hạnh, bốn cô con gái và ông luôn là người chồng chung thủy, người bố tốt nhất thế giới. Ông không bao giờ quên để dành một phần ba thu nhập của mình và dự định sẽ nghỉ hưu ở tuổi năm mươi năm về sống ở ngôi biệt thự nhỏ của mình ở nông thôn chơi golf và vui thú điền viên. Cuộc sống của ông chẳng có gì chê trách được. Ông rất vui khi thấy mình đã già vì

nghĩ rằng Tom cũng già đi cùng lúc. Ông xoa tay nói:

- Mọi thứ còn được như thế chừng nào nó còn trẻ và còn sức quyen rũ. Nhưng ta chỉ hơn nó có một tuổi, bốn năm nữa là nó sẽ bước vào tuổi năm mươi rồi. Cuộc sống của nó sẽ chẳng còn dễ dàng nữa. Ta cũng sẽ ở vào cùng tuổi đó nhưng với ba mươi nghìn bảng tiết kiệm. Từ một phần tư thế kỷ nay ta vẫn luôn nói rằng cuối cùng nó sẽ trắng tay. Lúc đó để xem nó thấy thế nào. Để xem lao động hơn hay chơi bời hơn chứ.

George đáng thương! Lúc này đang ngồi cạnh ông ấy tôi thực sự thông cảm với nỗi khổ tâm của ông ấy. Tôi tự hỏi không biết Tom đã lại gây ra điều ô nhục gì nữa đây. Trông George thực sự rất đau khổ.

- Ông có biết điều gì vừa xảy ra không? George hỏi tôi.

Tôi nghĩ đến điều kinh khủng nhất: cuối cùng Tom đã bị cảnh sát bắt giữ chăng?

George tỏ ra rất uất hận.

- Ông cũng công nhận rằng tôi đã luôn chăm chỉ, đứng đắn, trung thực và đàng hoàng chứ? Tôi đã suốt một đời lao碌, tận tụy để hy vọng có thể nghỉ ngơi với một chút đỉnh thu nhập từ các khoản đầu tư chắc chắn. Tôi đã luôn làm những gì mình

phải làm, sống đúng như những gì Chúa dạy.

- Đúng thế.

Mặt George đỏ rực lên.

- Cách đây mấy tuần hẳn ta đã cưới một bà đáng tuổi mẹ hẳn.

Bà ta vừa chết để lại cho hẳn ta toàn bộ gia tài: năm trăm nghìn bảng, một chiếc du thuyền, một căn nhà ở London và một căn nhà ở nông thôn.

Và George nắm bàn thùm thụp với nắm tay siết chặt và nhắc đi nhắc lại:

- Không công bằng! Thật không công bằng một chút nào! Rất không công bằng!

Tôi đã không ngăn được mình phá lên cười khi tôi nhìn thấy cơn giận lôi đình trên mặt ông ấy. Tôi cười rũ rượi đến nỗi suýt ngã khỏi ghế. George chẳng bao giờ tha thứ cho tôi, nhưng Tom thường mời tôi dự những bữa tối thịnh soạn trong ngôi nhà sang trọng của ông ta trong khu phố Mayfair và đôi khi ông ta vẫn mượn tôi những khoản tiền nhỏ, nhưng đó chỉ là theo thói quen, chẳng bao giờ ông ta vay tôi quá một bảng.

prusten dịch